DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

6. juni 2002 *

I sag C-360/00,

angående en anmodning, som Bundesgerichtshof (Tyskland) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Land Hessen

mod

G. Ricordi & Co. Bühnen- und Musikverlag GmbH,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 6, stk. 1 (efter ændring nu artikel 12, stk. 1, EF),

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann, og dommerne S. von Bahr, A. La Pergola, M. Wathelet (refererende dommer) og C.W.A. Timmermans,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Land Hessen ved Rechtsanwalt H.L. Bauer

— G. Ricordi & Co. Bühnen- und Musikverlag GmbH ved Rechtsanwalt O. Brändel

— den tyske regering ved A. Dittrich og W.-D. Plessing, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved K. Banks, som befuldmægtiget, bistået af Rechtsanwalt W. Berg,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 28. februar 2002,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 30. marts 2000, indgået til Domstolen den 28. september 2000, har Bundesgerichtshof i medfør af artikel 234 EF forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 6, stk. 1 (efter ændring nu artikel 12, stk. 1, EF).

2 Dette spørgsmål er blevet rejst i en tvist mellem Land Hessen og G. Ricordi & Co. Bühnen- und Musikverlag GmbH (herefter »Ricordi«), der er et musik- og teaterforlag, vedrørende opførelsesretten til operaen »la Bohème« af den italienske komponist Giacomo Puccini i sæsonerne 1993/1994 og 1994/1995.

Retsforskrifter

National ret

3 På tidspunktet for omstændighederne i hovedsagen var kunstneriske og intellektuelle frembringelser beskyttet i Tyskland ved Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (lov om ophavsret og beslægtede rettigheder) i affattelsen fra 1965 (*Bundesgesetzblatt* 1965 I, s. 1273, herefter »UrhG«). Denne

lov sondrede mellem beskyttelse af tyske statsborgeres værker og udenlandske ophavsmænds værker.

4 Mens de førstnævnte nød en beskyttelse for alle værker, uanset om og hvor værket første gang er offentliggjort (UrhG's § 120, stk. 1), havde de sidstnævnte kun denne ret for værker, der er offentliggjort første gang eller 30 dage fra deres første offentliggørelse, på det tyske område (UrhG's § 121, stk. 1).

5 I andre tilfælde nød udenlandske ophavsmænd den beskyttelse, der var forbundet med deres rettigheder i henhold til internationale traktater (UrhG's § 121, stk. 4).

6 Ophavsretsbeskyttelsen i den tyske lovgivning udløber 70 år efter den 1. januar i det år, der følger efter ophavsmandens død (UrhG's §§ 64 og 69).

7 I italiensk ret er beskyttelsestiden for ophavsret 56 år fra ophavsmandens død i henhold til artikel 25 i lov nr. 633 af 22. april 1941 om beskyttelse af ophavsretten og andre rettigheder, der er forbundet med dens udøvelse (GURI nr. 166 af 16.7.1941) og artikel 1 i lovdekret nr. 440 af 20. juli 1945 (GURI nr. 98 af 16.8.1945).

International ret

8 Den væsentligste internationale aftale inden for ophavsretten er Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker (Pariserakten af

24.7.1971), der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen i den affattelse, der følger af ændringen af 28. september 1979 (herefter »Bernerkonventionen«).

9 Ifølge Bernerkonventionens artikel 7, stk. 1, omfatter beskyttelsens varighed ophavsmandens levetid og 50 år efter hans død. Artikel 7, stk. 5, præciserer, at fristen på 50 år skal beregnes fra den 1. januar i det år, som følger efter dødsfaldet. Ifølge artikel 7, stk. 6, kan de kontraherende parter imidlertid fastsætte en beskyttelsestid af længere varighed.

10 Bernerkonventionens artikel 7, stk. 8, indfører en ordning benævnt »sammenligning af beskyttelsestiden«. Ifølge denne bestemmelse bestemmes beskyttelsestiden altid af lovgivningen i det land, hvor beskyttelsen kræves. Beskyttelsestiden skal dog ikke være længere end den beskyttelsestid, der gælder i værkets hjemland, medmindre lovgivningen i det land, hvor beskyttelsen kræves, foreskriver andet, hvilket ikke er tilfældet med den tyske lovgivning.

11 De begrænsninger, der er tilladt i Bernerkonventionens artikel 7, stk. 8, er gentaget i artikel 3, stk. 1, i aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder, der findes i bilag 1 C til overenskomsten om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen, som er godkendt på Det Europæiske Fællesskabs vegne og for så vidt angår de områder, der hører under dets kompetence, ved Rådets afgørelse 94/800/EF af 22. december 1994 (EFT L 336, s. 1). Denne aftales artikel 9 bestemmer ligeledes, at de undertegnende stater skal overholde Bernerkonventionens artikel 1-21 og bilaget hertil.

Fællesskabsretten

12 EF-traktatens artikel 6, stk. 1, bestemmer:

»Inden for denne traktats anvendelsesområde og med forbehold af dennes særlige bestemmelser er al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, forbudt.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

13 Ricordi har opførelsesrettighederne til operaen »la Bohème« af Puccini, der døde den 29. november 1924 (jf. punkt 13 ff. i generaladvokatens forslag til afgørelse). Land Hessen administrerer Staatstheater i Wiesbaden (Tyskland).

14 I løbet af sæsonerne 1993/1994 og 1994/1995 opførte Staatstheater i Wiesbaden flere gange den nævnte opera uden Ricordis samtykke.

15 Ricordi gjorde for en Landgericht (Tyskland) gældende, at Puccinis værker under hensyn til EF-traktatens forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationa-

litet nødvendigvis var beskyttet i Tyskland indtil udløbet af beskyttelsestiden på 70 år i tysk ret, dvs. indtil den 31. december 1994.

16 Land Hessen anførte derimod, at den i italiensk ret gældende beskyttelsestid på 56 år fandt anvendelse på operaen »la Bohème«, således at ophavsretten til dette værk var udløbet den 31. december 1980.

17 Landgericht gav Ricordi medhold. Land Hessen fik ikke medhold i sin appel. Land Hessen iværksatte derfor en revisionsanke.

18 Bundesgerichtshof har i forelæggelseskendelsen anført, at da operaen »la Bohème« ifølge de foretagne konstateringer første gang er offentliggjort i Italien og ikke i Tyskland, var den på tidspunktet for omstændighederne i hovedsagen i Tyskland udelukkende beskyttet i det omfang, der fulgte af internationale traktater i overensstemmelse med UrhG's § 121, stk. 4.

19 Under hensyn til Bernerkonventionens artikel 7, stk. 8, og til det forhold, at tysk ret ikke indeholder en bestemmelse, der fraviger princippet om, at beskyttelsestiden ikke overstiger den beskyttelsestid, der gælder i værkets hjemland, er beskyttelsesperioden i Tyskland for operaen »la Bohème« begrænset til beskyttelsestiden i Italien og udløb derfor i 1980.

20 Ifølge Bundesgerichtshof afhænger afgørelsen af tvisten i hovedsagen af, hvorvidt forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet i EF-traktatens artikel 6, stk. 1, finder anvendelse på denne tvist.

21 Den forelæggende ret har i denne forbindelse udtrykt tvivl hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt forbuddet mod forskelsbehandling i EF-traktatens artikel 6, stk. 1, finder anvendelse på ophavsretsbeskyttelse i det tilfælde, hvor ophavsmanden var død, da det fællesskabsretlige forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet trådte i kraft. Dette forbud har fundet anvendelse i Forbundsrepublikken Tyskland og Den Italienske Republik siden den 1. januar 1958, mens Puccini døde i 1924.

22 Bundesgerichtshof har under disse omstændigheder besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»Skal forbuddet mod forskelsbehandling i artikel 12, stk. 1, EF anvendes i tilfælde, hvor en udenlandsk ophavsmand allerede var død på det tidspunkt, traktaten trådte i kraft i den stat, hvor han var statsborger, når der ellers efter national ret vil ske en forskelsbehandling, for så vidt angår beskyttelsestiden for den udenlandske ophavsmands værker i forhold til en ligeledes før traktatens ikrafttræden afdød indenlandsk ophavsmand?«

Det præjudicielle spørgsmål

23 Den forelæggende ret ønsker med det præjudicielle spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om forbuddet mod forskelsbehandling i EF-traktatens artikel 6, stk. 1, ligeledes finder anvendelse på ophavsretsbeskyttelsen i det tilfælde, hvor ophavsmanden var død på det tidspunkt, da EØF-traktaten trådte i kraft i den medlemsstat, hvor han var statsborger, og i bekræftende fald om det er til hinder for, at den beskyttelsestid, som en medlemsstats bestemmelser giver værker fra en

ophavsmand, der er statsborger i en anden medlemsstat, er kortere end den, der gives medlemsstatens egne statsborgere.

24 Det skal først bemærkes, at ophavsretten og de beslægtede rettigheder, navnlig på grund af deres virkning på udvekslingen af varer og tjenesteydelser inden for Fællesskabet, henhører under EF-traktatens anvendelsesområde (jf. i denne retning dom af 20.10.1993, forenede sager C-92/92 og C-326/92, Phil Collins m.fl., Sml. I, s. 5145, præmis 27).

25 Dernæst bemærkes, at den omstændighed, at ophavsmanden var død på tidspunktet for EØF-traktatens ikrafttræden i den medlemsstat, hvor han var statsborger, ikke er til hinder for, at EF-traktatens artikel 6, stk. 1, anvendes.

26 En ophavsrettighed kan nemlig ikke alene påberåbes af ophavsmanden selv, men også af den, der afleder sin ret fra ham (jf. Phil Collins m.fl.-dommen, præmis 35). Det er ubestridt, at den i tvisten i hovedsagen omhandlede ophavsrettighed fortsat havde virkninger for dem, der afledte deres ret fra Giacomo Puccini, på tidspunktet for EØF-traktatens ikrafttræden (jf. dom af 29.1.2002, sag C-162/00, Pokrzetowicz-Meyer, Sml. I, s. 1049, præmis 49 og 50).

27 Det skal endelig undersøges, om den i tvisten i hovedsagen omhandlede forskelsbehandling, der er indført ved UrhG mellem tyske ophavsmænd og udenlandske ophavsmænd, er i strid med fællesskabsretten.

28 Land Hessen har anført, at forskelsbehandlingen skyldes forskellen mellem medlemsstaternes lovgivninger.

29 Land Hessen har gjort gældende, at sammenligningen mellem beskyttelsestiden i henhold til Bernerkonventionens artikel 7, stk. 8, ikke anvender nationaliteten som kriterium, men hjemlandet. Beskyttelsestiden fastsættes af hver medlemsstat, der altid frit kan forlænge den gældende beskyttelsestid i sin lovgivning og dermed gennem den nævnte bestemmelse den beskyttelsestid, der gælder for medlemsstatens statsborgere, der bor i udlandet. Under disse omstændigheder sondrer den nationale retsstilling ikke i henhold til et vilkårligt, men et objektivt, kriterium. Beskyttelsestiden har alene en indirekte forbindelse med ophavsmandens nationalitet.

30 Denne fortolkning må forkastes.

31 Selv om EF-traktatens artikel 6, stk. 1, ikke tager sigte på eventuelle uligheder og skævheder, som for de af fællesskabsretten omfattede personer og virksomheder kan følge af eksisterende forskelle mellem medlemsstaternes love, såfremt disse rammer alle personer, der henhører under deres anvendelsesområde, efter objektive kriterier og uden hensyn til nationalitet, forbyder bestemmelsen »al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet«. Denne bestemmelse pålægger således hver medlemsstat at sikre, at andre medlemsstaters statsborgere, der befinder sig i en fællesskabsretligt reguleret situation, skal behandles nøjagtigt ligesom medlemsstatens egne statsborgere (jf. i denne retning Phil Collins m.fl.-dommen, præmis 30 og 32).

32 Det må fastslås, at UrhG's § 120, stk. 1, og § 121, stk. 1, indebærer en direkte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet.

33 Endvidere kan den mekanisme til sammenligning af beskyttelsestiden, der er fastsat i Bernerkonventionens artikel 7, stk. 8 — idet den giver Forbundsrepublikken Tyskland mulighed for at udstrække en udenlandsk ophavsmands beskyttelsestid til 70 år i henhold til tysk ret — ikke begrunde den forskelsbehandling vedrørende beskyttelsestiden, som de nævnte bestemmelser i UrhG medfører, mellem en tysk ophavsmands rettigheder og rettighederne for en ophavsmand, der er statsborger i en anden medlemsstat.

34 På baggrund af ovenstående betragtninger skal det præjudicielle spørgsmål besvares med, at forbuddet mod forskelsbehandling i EF-traktatens artikel 6, stk. 1, ligeledes finder anvendelse på ophavsretsbeskyttelsen i det tilfælde, hvor ophavsmanden var død på det tidspunkt, da EØF-traktaten trådte i kraft i den medlemsstat, hvor han var statsborger, og at det er til hinder for, at den beskyttelsestid, som en medlemsstats bestemmelser giver værker fra en ophavsmand, der er statsborger i en anden medlemsstat, er kortere end den, der gives medlemsstatens egne statsborgere.

Sagens omkostninger

35 De udgifter, der er afholdt af den tyske regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Bundesgerichtshof ved kendelse af 30. marts 2000, for ret:

Forbuddet mod forskelsbehandling i EF-traktatens artikel 6, stk. 1 (efter ændring nu artikel 12, stk. 1, EF), finder ligeledes anvendelse på ophavsretsbeskyttelsen i det tilfælde, hvor ophavsmanden var død på det tidspunkt, da EØF-traktaten trådte i kraft i den medlemsstat, hvor han var statsborger. Det er til hinder for, at den beskyttelsestid, som en medlemsstats bestemmelser giver værker fra en ophavsmand, der er statsborger i en anden medlemsstat, er kortere end den, der gives medlemsstatens egne statsborgere.

Jann von Bahr

La Pergola Wathelet Timmermans

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. juni 2002.

R. Grass P. Jann

Justitssekretær Formand for Femte Afdeling